

VEERKRACHTIG PLATTELAND

door Marlies Meijer & Korrie Melis

KNAG Dag – 13 november

share your talent.
move the world.

HAN_UNIVERSITY
OF APPLIED SCIENCES

1

WAT GAAN WE VANDAAG DOEN?

1. Introductie
2. Wat is platteland?
3. Wat speelt er?
4. Wat doen inwoners?
5. Wat meenemen in de aardrijkskunde lessen?

- Leestips: voor mee naar huis

2

share your talent.
move the world.

HAN_UNIVERSITY
OF APPLIED SCIENCES

2

1

PLATTELAND IN DE AARDRIJKSKUNDELES?

- Leefomgeving: nationale en regi vraagstukken
  - Aandachtswijken
  - Waterveiligheid
- Bevolking en ruimte (vmbo)
  - Verstedelijking
  - Mobiliteit

3

Hanze

share your talent.
move the world.WAGENINGEN
UNIVERSITY & RESEARCHHAN UNIVERSITY
OF APPLIED SCIENCES

3

EERST EEN PAAR OPWARM VRAGEN

Wie woont er in een dorp?

4

WAGENINGEN
UNIVERSITY & RESEARCH

Hanze

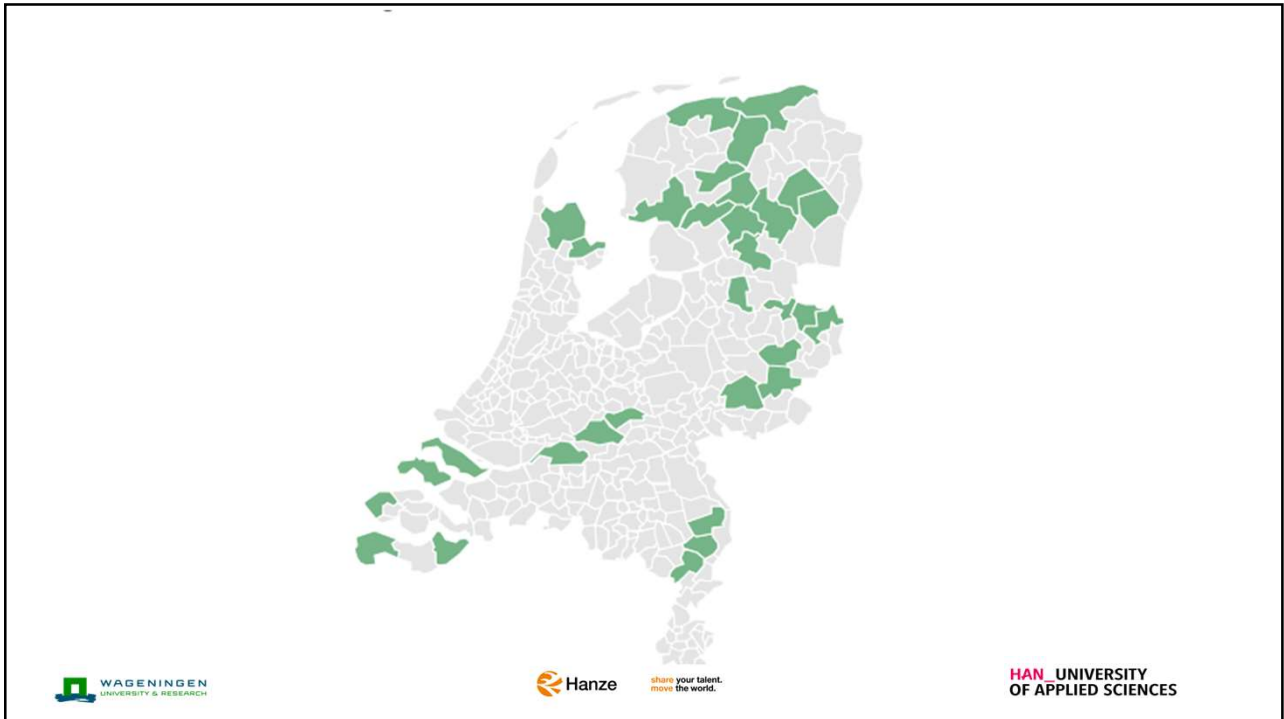
share your talent.
move the world.HAN UNIVERSITY
OF APPLIED SCIENCES

4

2

5

6

3

7

8

4

9

10

11

12

13

14

15

PLATTELAND, LANDELIJK GEBIED, RURALE RUIMTE, REGIO: WAT IS HET?

- In Nederland in 2023 93,2 procent urbane bevolking en 6,8 procent rurale bevolking (CIA World fact book, 2023).
- >50% bevolking leeft in ‘rural grid cels’ (83% van Europa) (Eurostat)
- < 500 adressen per km² = ‘niet stedelijk’ (CBS, 2023).
- Gemeenten:
  - K80: 923.993 inwoners in 302 kernen
  - P10: 1.147.676 inwoners in 721 kernen
- 80% van het Nederlandse landoppervlak geldt als buitengebied (CBS, 2000).

16

8

PLATTELAND, LANDELIJK GEBIED, RURALE RUIMTE, REGIO: WAT IS HET?

Maar niet alleen cijfers, ook

“Het is een geheel van fysische, sociale, economische en culturele functies, die sterk met elkaar verweven zijn.” (During et al. 2023)

En een plek die in ontwikkeling is...

17

share your talent.
move the world.

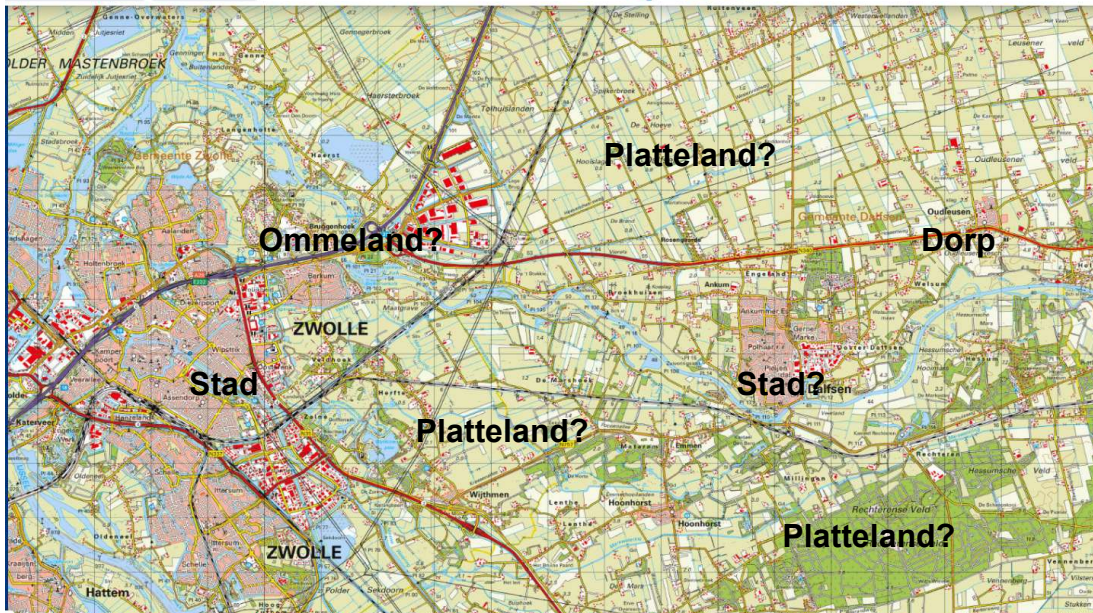
WAGENINGEN
UNIVERSITY & RESEARCH

HAN UNIVERSITY
OF APPLIED SCIENCES

17

PLATTELAND: WAT IS HET?

Topotijdreis

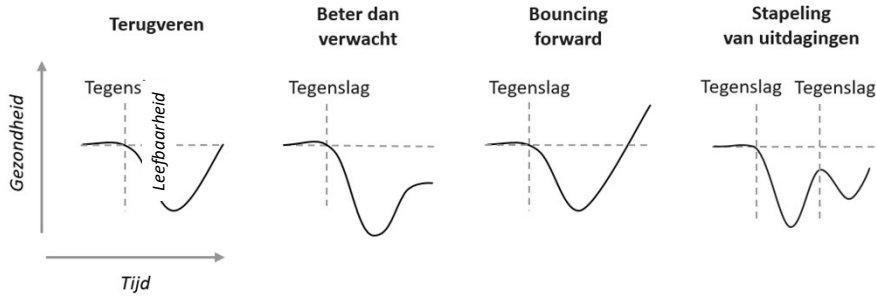

18

9

VEERKRACHT

Proces van veerkracht

Windle et al. (2011)

19

share your talent.
move the world.

HAN UNIVERSITY
OF APPLIED SCIENCES

19

WAT SPEELT ER?

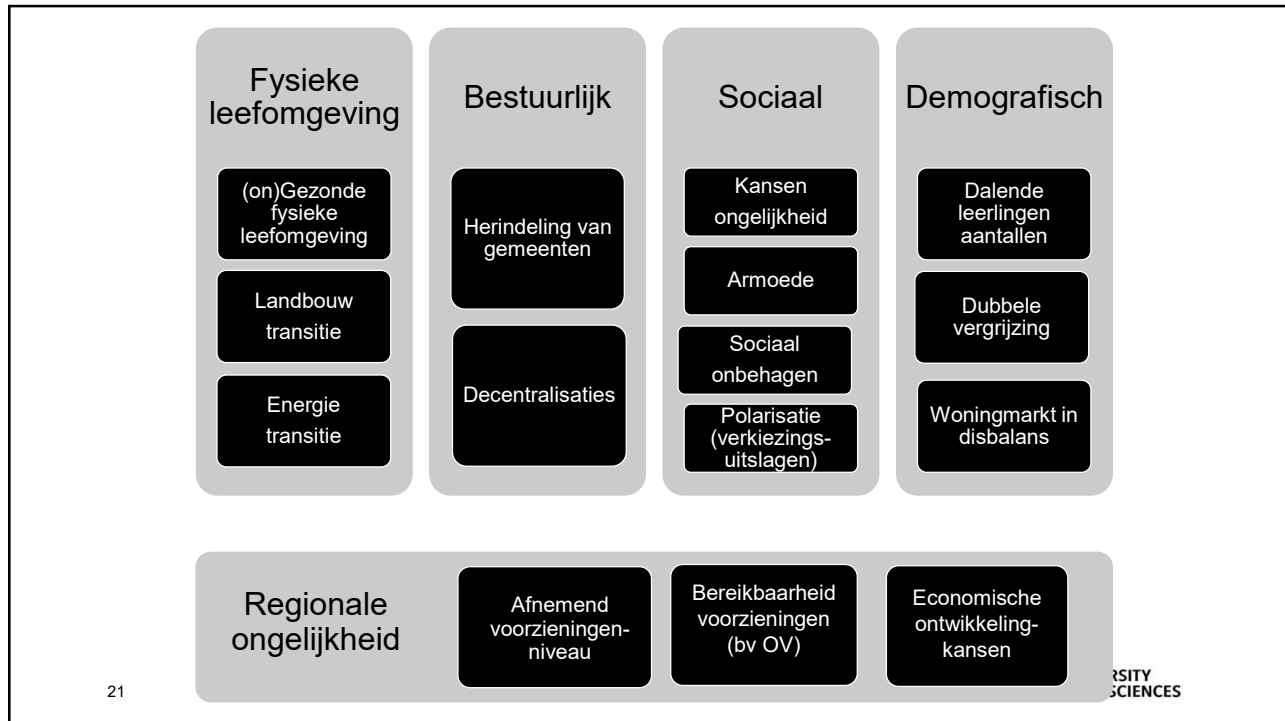

share your talent.
move the world.

HAN UNIVERSITY
OF APPLIED SCIENCES

20

10

21

22

BEELDVORMING OVER DORPEN (THISSEN)

Autonomoom dorp

Het dorp staat op zichzelf.

Primaire functies:
Voorzieningen en werk

Lokale thema's:
Werk, voorzieningen en huisvesting.

Woondorp

Het dorp als een plek waar gewoonlijk wordt.

Primaire functie:
wonen

Lokale thema's:
Verkeersveiligheid, sociale veiligheid en kwaliteit woonomgeving

share your talent.
move the world.

WAGENINGEN
UNIVERSITY & RESEARCH

HAN UNIVERSITY
OF APPLIED SCIENCES

25

WAT DOEN INWONERS?

26

13

DORPSBEWONERS EN BINDING

27

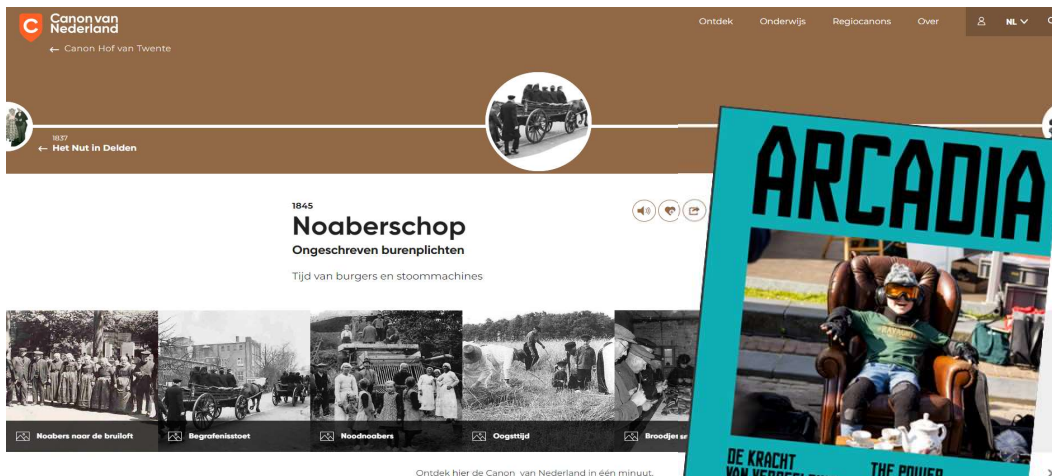
share your talent.
move the world.

HAN UNIVERSITY
OF APPLIED SCIENCES

27

TYPISCH PLATTELANDS? INWONERSPERSPECTIEVEN

28

SITY
SCIENCES

28

14

TER INSPIRATIE: ERFDELEN

Samen wonen op voormalige boerenerven. Focus op solidariteit naar elkaar en de omgeving.

Verschillende typen: samen oud worden, bewust leven (sociaal en ecologisch) en behoud van landschap en agrarisch vastgoed.

Maar:

- Lange adem nodig
- 'happy few'

Zie: www.erfdelen.nl

[Erfdelen is pionieren | Geografie.nl](#)

29

TER INSPIRATIE 'ENERGIE VAN ONS'

Energietransitie en geographies of discontent

Dorpsmolens:

- Lokaal opgewekte energie
- Lokale investeringen in leefbaarheid

Meer draagvlak, beter verdienmodel,

Maar ook: meer 'gedoe'

30

15

TER INSPIRATIE: MARIËNVELDE

Verskillende uitdagingen: vergrijzing, krimp, en verdwijnende voorzieningen

Eigen oplossing: ondersteuning bevolking, ontmoetingsplek en vasthouden voorzieningen

- Brede Maatschappelijke Voorziening Mariënelde
Zorg, dagbesteding, sport, dorps huis

Zie: [Het sociaal kapitaal van Mariënelde | Geografie.nl](#)

share your talent.
move the world.

HAN UNIVERSITY
OF APPLIED SCIENCES

31

Het was mooi, is prachtig en wordt schitterend! - Maarten Koreman

ITY
ENCES

32

16

WAAROM SPECIFIEK AANDACHT VOOR DE PLATTELANDSCONTEXT NODIG?

33

WAAROM SPECIFIEK AANDACHT VOOR DE PLATTELANDSCONTEXT NODIG?

Eén van de gevolgen van de focus van (praktijk)onderzoek op de stad is dat veel instrumenten, tools et cetera ontwikkeld worden vanuit een **stedelijk denken**. Als deze ingezet en gebruikt worden in een plattelandscontext dan kan het zijn dat ze niet goed aansluiten (During et al., 2023).

34

17

HET PLATTELAND LAAT VAN ZICH HOREN

35

PLATTELANDSDENKEN

In 'n dorp is iederiene 'n beroemdheid

Daniel Lohues

36

18

36

PLATTELANDSDENKEN

't kon minder

Willem-Alexander van Oranje Nassau

37

share your talent.
move the world.

HAN UNIVERSITY
OF APPLIED SCIENCES

37

PLATTELANDSDENKEN

Stedelijk denken

- Aantrekkingskracht van welvaart en problemen...
- Diversiteit en innovatie
- Hoge voorzieningendichtheid
- (Hyper)specialisatie
- Individualisme

- **Maar: geen homogeniteitsdenken!**

'Plattelandsdenken'

- Samenhang in leefbaarheid en fysieke leefomgeving
- Aanpassingsvermogen
- Zelfvoorzienendheid
- Gemeenschapszin
- 'Slim combineren'
- Aandacht voor individu

38

share your talent.
move the world.

HAN UNIVERSITY
OF APPLIED SCIENCES

38

19

'Kloof stad en platteland bestaat niet'

Stad en platteland begripen elkaar niet meer, zo blijkt uit onderzoek. Gelikt dat ook in Noord-Nederland? Bestaat er een kloof tussen boeren en stadse mensen? Iedereen roept waar ze totaal geen verstand van hebben.

Kloof komt eerder door verschil in opleiding en inkomen

Stad en platteland zijn twee werelden. Het verschil is niet alleen in de manier van wonen, maar ook in de manier van denken. De kloof komt eerder door verschil in opleiding en inkomen.

Stad en platteland zijn twee werelden. Het verschil is niet alleen in de manier van wonen, maar ook in de manier van denken. De kloof komt eerder door verschil in opleiding en inkomen.

Bereikbaarheid in landelijke gebieden: de stem van de tevreden meerderheid | Geografie.nl

WAT NEMEN WE MEE IN DE AARDRIJKSKUNDELES?

KIJK BREDER

- Van 'homogene en eenzijdige' stadsfocus naar een verbreed perspectief
- De kracht van beeldvorming: Niet alleen cijfer werkelijkheid maar ook gevoel en ervaringen
- Nieuw perspectief: diversiteit, innovatie, 'beleefde ruimte' - inwonersperspectieven
- De regio is dichterbij dan je denkt!

AARDRIJKSKUNDE

HOE VER
KUN JE GAAN
HOE DICHTBIJ
KUN JE BLIJVEN

Loesje

www.loesje.nl
loesje@loesje.nl

41

share your talent.
move the world.

HAN UNIVERSITY
OF APPLIED SCIENCES

41

BIJ ELKE SCHAAL EEN GOED VERHAAL!

- Grote vraagstukken (vergrijzing, klimaatcrisis, leefbaarheid) worden tastbaar
- Kijken naar kleine veranderingen op lokaal niveau *geeft hoop*
- En: inzoomen op plattelandsgemeenschappen laat het oplossend vermogen zien:
  - Samenredzaamheid
  - Kleinschaligheid/simpelheid
  - Maar ook: de kunst (en ongemak) van het samenleven

'Places of hope' – Future Studies UU

ITY
SCIENCES

42

42

21

MEER LEZEN

Elke editie in de Geografie een goed verhaal over het platteland:

- De dorpsmolen van Nieuwleusen
- De trein naar Godegård
- Erfdelen
- Zelfdoen in Mariënelde
- Cultuur in Oost Groningen
- De supermarkt die verdwijnt
- Wolddijk – andere woonvormen
- Boeren voor duurzaamheid
- Zelfvoorzienend Ameland

43

share your talent.
move the world.

HAN UNIVERSITY
OF APPLIED SCIENCES

43

VOOR CONTACT

Marlies Meijer

Universitair Docent,
Landschapsarchitectuur en
Ruimtelijke Planning,
Wageningen Universiteit

marlies.meijer@wur.nl

Korrie Melis

Senior onderzoeker, lectoraat Sociale
Duurzame Praktijken, HAN

Senior onderzoeker, lectoraat
Leefomgeving in Transitie, HANZE

Korrie.melis@han.nl

44

share your talent.
move the world.

HAN UNIVERSITY
OF APPLIED SCIENCES

44

22

MEER LEZEN

45

share your talent. move the world.

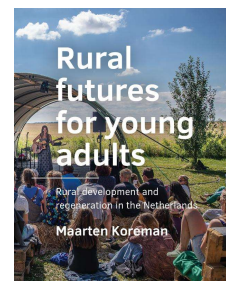
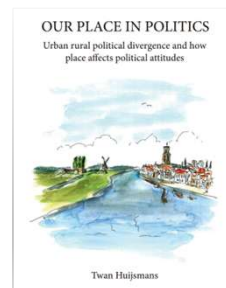
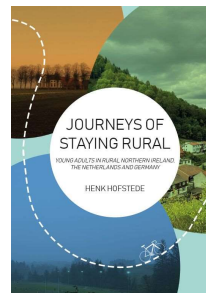
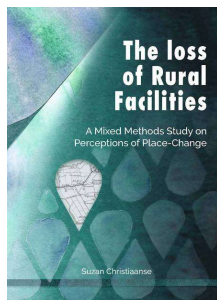

HAN UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

45

MEER LEZEN

Een paar recente proefschriften over het thema

46

WAGENINGEN UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

46

23

MEER LEZEN

47

**RSITY
SCIENCES**

47

VOOR PLATTELAND EN HAAR INWONERS ZIE OOK HET WERK VAN

Onderzoekers:

- Tialda Haartsen Hoogleraar Rurale Geografie, RUG
- Bettina Bock Hoogleraar, WUR en RUG
- Elles Bulder, lector Leefomgeving in Transitie, HANZE
- En natuurlijk ook bij de HAS'sen en NHL Stenden

Organisaties:

- [Landelijke Vereniging voor Kleine Kernen: Home \(lvkk.nl\)](http://lvkk.nl)
- [Wie is P10 - Samenwerkingsverband P10 \(p-10.nl\)](http://p-10.nl)
- [K80 | K80](http://k80.nl)
- [Home - Platform31 | Kennis en netwerk voor stad en regio](http://platform31.nl)
- De provinciale planbureaus

48

48

24